

Motion till riksdagen
2007/08:Kr281

av Lars Ohly m.fl. (v)

Barns och ungas kultur och fritid

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Motivering.....	3
4	Vad finns i V:s budget för barn och unga?.....	3
4.1	Ett Handslag för barnkulturen	4
4.2	Barnkulturdelegation.....	5
5	Maxtaxa i kulturskolan.....	5
6	Skolbibliotek	6
7	Mötesplatser och verksamheter för ungdomar	6

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslaget Skapande skola i budgetpropositionen bör flyttas till utgiftsområde 16.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att 300 miljoner kronor av Svenska Spels vinst bör avsättas årligen i tre år till ett Handslag för barnkulturen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en barnkulturdelegation.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett tak för hur höga kulturskoleavgifter kommunerna får ta ut.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa kulturskolan i skollagen.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att förbättra tillgången till kulturskolan för barn med funktionshinder och för barn till invandrade föräldrar.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bestämmelser om skolbibliotek förs över från bibliotekslagen till skollagen.¹
8. Riksdagen beslutar att 80 miljoner kronor tillförs anslag 29:2, Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet, för att möta ungdomars behov av mötesplatser och verksamheter.

¹ Yrkandena 4–7 hänvisade till UbU.

3 Motivering

De politiska partierna brukar vara överens om att barns och ungas tillgång till kultur är en viktig grund i ett demokratiskt samhälle. Men den borgerliga alliansen har skurit bort det planerade barnkulturåret. Hela anslaget till En bok för alla har tagits bort ur budgetpropositionen, trots ivriga protester från de flesta remissinstanser och inte minst från dem som arbetar med barn. Den satsning på den fria scenkonsten som man berömt sig av har inneburit att man ger med den ena handen och tar med den andra – i dag är anslaget 2 miljoner lägre än det var år 2006. Den ”satsningen” skulle användas till verksamhet för barn och unga. Den fria vuxenentrén som underlättade för barn att tillsammans med sina föräldrar besöka de statliga museerna är ett minne blott.

Kulturministern har talat mycket om det viktiga med kultur för barn, men allt som nu återfinns i årets budget är 55 miljoner för landets alla högstadieskolor att dela på.

4 Vad finns i V:s budget för barn och unga?

Vänsterpartiet föreslår i motion 2007/08:Kr279 budget för utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid, förstärkningar till såväl länsteatrar, länsmusiker och länsbibliotek som läns museer. De regionala institutionerna är viktiga delar av den struktur som ger flickor och pojkar tillgång till kulturupplevelser och eget skapande.

Vi tar i budgetmotionen upp särskilda anslagsposter för nationella minoriteters språk och kultur. Här gäller det bl.a. att barn och unga måste ha rätt att återerövra sina föräldrars språk som samhället tagit ifrån dem, vilket gäller inte minst för samer och tornedalingar vilka länge var förbjudna att tala sitt eget språk i skolan. Vi avsätter också medel till produktion av böcker till teckenspråkiga barn. Det förstärkta stöd vi föreslår till amatörkulturen och folkbildningen kommer också det barn och unga till del.

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet kom under samarbets-tiden överens om att föreslå 80 miljoner kronor till mötesplatser och verksamheter på ungdomars egna villkor. Även denna summa avsätter vi i vårt budgetförslag.

Från Vänsterpartiets sida menar vi att likaväl som skolbiblioteken ligger inom utbildningsområdets budget bör också anslag för andra kultursatsningar i skolan göra det. Motsvarande bör givetvis gälla exempelvis för satsningar på kultur i vården. Varje utgiftsområde bör bära sina egna kostnader.

Anslaget Skapande skola i budgetpropositionen bör därmed flyttas till utgiftsområde 16. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Den största satsningen på barn vi föreslår på kulturområdet är dock ett Handslag för barnkulturen.

4.1 Ett Handslag för barnkulturen

Aktionsgruppen för barnkultur tillsattes hösten 2004 med uppdrag att lämna förslag på hur barnkulturens ställning kan stärkas. Gruppen presenterade först en kartläggning av den offentligt finansierade kulturen för barn ”*Det ser lite olika ut...*” och slutredovisade uppdraget i april 2006 med betänkandet *Tänka framåt men göra nu. Så stärker vi barnkulturen* (SOU 2006:45).

Förutom aktionsgruppen har även Barnombudsmannen (BO) kartlagt barns tillgång till kultur. Enligt en BO-rapport hösten 2006 tycker knappt varannan elev att det är roligt att läsa böcker i skolan. Barn från mindre kommuner har sämre möjligheter än dem från storstäder att få tillgång till kultur i skolan. Men det tydligaste resultatet BO visar på är att flickors önskemål inte tillgodoses lika mycket som pojkars. Dessutom känner sig eleverna i liten utsträckning delaktiga i kulturaktiviteterna. Tack vare BO:s och aktionsgruppens undersökningar vet vi alltså att utbudet av kultur är mycket ojämnt fördelat.

Vänsterpartiet ser aktionsgruppens förslag som konstruktiva och viktiga att ta till vara. Vi föreslår därför i enlighet med betänkandet *Tänka framåt, men göra nu* ett Handslag för barnkulturen, en motsvarighet till det Handslag för idrotten som först under tre år fått sammanlagt cirka en miljard kronor från Svenska Spels överskott och enligt liggande budgetförslag ska ges ytterligare en halv miljard till en särskild satsning kallad Idrottslyftet. Handslaget för idrotten har tagit till vara lokala förutsättningar och kunskaper och är därigenom en god förebild för ett Handslag för barnkulturen.

Vi menar att ett Handslag för barnkulturen ska pågå under perioden 2008–2011 och ges en budget på 300 miljoner kronor per år. Kommunerna ska då ges statligt stöd att under tre år utveckla sitt arbete för barns och ungas eget skapande och att utveckla samverkan med det lokala, regionala och nationella kulturlivet. Därefter måste verksamheterna permanentas och gå över i kommunal och regional styrning.

Projektpengarna ska vara ett komplement till de stödformer som finns i dag, och de ska användas för att stötta och uppmuntra kommuner och regioner att organisera och samla sina verksamheter så att alla barn och unga får del av kulturupplevelser och eget skapande genom konstnärer, musik- och kulturskolor, föreningar, studieförbund och andra aktörer, att satsa mer på jämställt och interkulturellt arbete samt – inte minst – att öka barns och ungas egen delaktighet i beslut om innehåll och form i verksamheterna.

Av aktionsgruppens slutbetänkande framgår att det fortfarande saknas kunskaper och därmed forskning. Man vill att behovet av ett barnkulturellt forskningscentrum ska utredas och påpekar att det i dag är svårt att få pengar till forskning om barnkultur och att kulturpolitisk forskning med tonvikt på barn, och där barnen själva är tillfrågade, är närmast obefintlig. Givetvis måste också spridning av forskningsresultat ingå i projektets uppdrag.

Av Svenska Spels överskott bör 300 miljoner kronor avsättas årligen i tre år till ett Handslag för barnkulturen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.2 Barnkulturdelegation

Inom ramen för Handslaget bör det tillsättas en nationell barnkulturdelegation. Denna ska ha till uppgift att fördela medel till utveckling av verksamheter på lokal nivå för samverkan mellan förskola, skola, musik- och kulturskola, föreningar, studieförbund, barnkulturcentral, lokala och regionala kulturinstitutioner, fria kulturutövare osv. Pengar bör också avsättas för att utveckla konstnärliga och pedagogiska barnkulturprojekt och för att utveckla konstnärers och pedagogers kunskaper och arbetsvillkor.

I samverkan med berörda myndigheter ska delegationen stödja de regionala aktörernas insatser samt utvärdera insatserna och redovisa dem till regeringen. Delegationen bör också få i uppdrag att ta fram modeller och påbörja en kontinuerlig uppföljning av barnkulturen. Fortbildningar bör ordnas för pedagoger och skolledare, för bibliotekarier och för personal vid barnavårdscentraler. Det innebär att utbildningarna förutom det allmänna som gäller barns behov av och rätt till kultur även ska innehålla moment som rör genusperspektiv, HBT-kunskap, kunskaper om nationella och invandrade minoriteters kulturer.

Vi menar att kommunerna måste förpliktas att redovisa hur de tar sitt ansvar för att tillgodose alla barns och ungas rätt till kulturupplevelser och deltagande. Funktionshindrade barns tillgång till fritids- och kulturaktiviteter måste särskilt uppmärksammas och tillgodoses. Det måste gå att mäta att en utjämning kommer till stånd, såväl geografiskt som mellan pojkar och flickor, mellan barn med olika klassbakgrund och så vidare. Delegationen bör, som också aktionsgruppen gjort, samarbeta med BO. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna att en barnkulturdelegation ska tillsättas.

5 Maxtaxa i kulturskolan

I dag saknas det helt kultur- och musikskola i ett litet antal kommuner i landet. I desto fler kommuner är avgifterna så höga att de utestänger barn från familjer med låga inkomster. Kultur- och musikskolan bör skrivas in i skollagen. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

På sikt bör kulturskolan utgöra en del av den generella välfärden och liksom grundskola och gymnasium vara kostnadsfri för eleverna. I dag differerar avgifterna från 0 till 1 600 kronor. I ett första steg bör ett tak sättas på hur höga kulturskoleavgifter kommunerna får ta ut. Pengar ur Handslaget bör avsättas för att ersätta fattiga kommuner för inkomstbortfallet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kravet på kommunerna att ha kultur- och musikskolor förs in i skollagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Barn med funktionshinder lika väl som barn till invandrade föräldrar är i dag enligt Sveriges Musik- och kulturskoleråd (SMOK) underrepresenterade i kulturskolan. Regeringen bör återkomma med förslag till åtgärder för att förbättra tillgången till kulturskolan för barn med funktionshinder och för

Fel! Okänt namn på

barn till invandrade föräldrar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Skolbibliotek

Vänsterpartiet har tidigare upprepade gånger lyft frågan om skolbibliotek med kvalitet och skolbibliotek även för förskolan. Skolbibliotekens uppgift är såväl att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur som att tillgoda deras behov av material för utbildningen. Skolbiblioteken är i dag av mycket skiftande kvalitet i olika kommuner och skolor.

Enligt en enkätundersökning nyligen gjord av DIK-förbundet saknas bibliotekarie i sju av tio skolbibliotek. Förskolan saknar helt skolbibliotek, trots att det enligt en enig expertis är mycket viktigt att böcker och berättelser kommer in tidigt i barnens liv. Skolbiblioteken är lagfästa i bibliotekslagen – en lag vars innehåll dock är okänt för många skolledare och lärare.

Vänsterpartiet menar därför att skolbiblioteken bör skrivas in i skollagen. Bestämmelser om skolbibliotek förs över från bibliotekslagen till skollagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Mötesplatser och verksamheter för ungdomar

Mängder av undersökningar visar att såväl flickor som pojkar i tonåren inte tycker att de har tillräckligt inflytande över sin egen situation och att de saknar vettiga fritidssysselsättningar och ställen att mötas på utan att det kostar pengar. För många handlar det också om att det känns tryggt med en drogfri mötesplats.

Detta är givetvis något som blivit allt tydligare när många kommuner stängt sina fritidsgårdar alternativt har kvar gårdarna men inte anser sig kunna avsätta tillräckliga medel för personal och verksamheter.

I slutet av vår tid i samarbete med den socialdemokratiska regeringen kom vi överens om en satsning på 80 miljoner kronor till mötesplatser och verksamheter för unga utgående från deras egna behov och önskemål. Vi tänker oss att pengarna hanteras av Ungdomsstyrelsen och att man måste finna ett system för ansökningar som gör att det kan gå fort att få ett besked, så att det inte blir så tungfotat att ungdomarna hinner ge upp.

Vänsterpartiet föreslår att 80 miljoner kronor tillförs anslag 29:2, *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet*, för att möta ungdomars behov av mötesplatser och verksamheter utgående från deras egna behov och önskemål. Detta bör riksdagen besluta.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2007

Lars Ohly (v)

Marianne Berg (v)

Hans Linde (v)

Kent Persson (v)

Siv Holma (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Elina Linna (v)

Alice Åström (v)